

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 42, 67, 72(3) IR 153 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2991, LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 342 IR 357 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2992, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 589 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 98(2) STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2993, LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. I-1234 30 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2994

2023 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2023 m. rugsėjo 14 d. sprendimo Nr. SV-S-1087 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 3–6 punktus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Pritarti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 42, 67, 72(3) ir 153 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2991 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1) ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 342 ir 357 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2992 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2) tikslui – nustatyti papildomas priemones, galinčias prisidėti prie efektyvesnės rizikos grupės asmenų, teistų už nepilnamečio ar mažamečio asmens išžaginimą, seksualinį prievartavimą, nepilnamečio asmens privertimą lytiškai santykiauti, jaunesnio negu šešiolikos metų asmens tvirkinimą, taip pat už kitas nusikalstamas veikas, susijusias su vaiko seksualiniu išnaudojimu, vaikų pornografija ar prostitucija, t. y. už vaiko pirkimą arba pardavimą, vaiko išnaudojimą pornografijai, pelnymąsi iš nepilnamečio asmens prostitucijos, vaiko įtraukimą į prostituciją ar disponavimą pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo, pateikiamas kaip vaikas, stebėjimo, kontrolės užtikrinimo, tačiau nepritarti Įstatymo projekto Nr. 1 ir Įstatymo projekto Nr. 2 siūlomai teisinio reguliavimo priemonei – paskirti Lietuvos Respublikos valstybinę darbo inspekciją prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinė darbo inspekcija) atsakinga už nuosprendžių, kuriais būtų skiriamos baudžiamojo poveikio priemonės – įpareigojimas pranešti apie darbo vietos pakeitimą, vykdymą ir priemonei – papildyti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 153 straipsnį nauja dalimi, nustatančia atsakomybę už jaunesnio negu šešiolikos metų asmens tvirkinimą, kai šie veiksmai atliekami ilgą laiką ar dviem ir daugiau asmenų, dėl šių priežasčių.

Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 4 straipsnyje Valstybinės darbo inspekcijos kompetencijai priskirta nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų,

darbuotojų saugos ir sveikatos, norminių darbo teisės aktų pažeidimų prevencija ir Lietuvos Respublikos darbo kodekso, darbuotojų saugą ir sveikatą bei darbo santykius reglamentuojančių įstatymų ir kitų norminių teisės aktų laikymosi kontrolė. Valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 4 straipsnyje Valstybinės darbo inspekcijos kompetencijai nėra priskirta vykdyti teismo nuosprendžius, taip pat minėtame straipsnyje nenumatyta, kad kituose įstatymuose Valstybinei darbo inspekcijai gali būti paskirta atlikti ir kitas funkcijas.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2023 m. liepos 12 d. išvadoje Nr. XIVP-2992 už teismo nuosprendžio vykdymą, kai paskirta baudžiamojo poveikio priemonė – įpareigojimas pranešti apie darbo vietos pakeitimą, siūloma nurodyti Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba), kuri taip pat nėra tinkamas subjektas. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, siekdama užtikrinti, kad būtų laikomasi Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 30 straipsnyje įtvirtintų darbo su vaikais apribojimų, turi įgaliojimus atlikti mokymo, auklėjimo, sveikatos priežiūros ir kitų institucijų, įstaigų ir įmonių, kurių prižiūrimas yra vaikas, patikrinimus ir atitinkamai už Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 30 straipsnyje įtvirtintų pareigų nevykdymą ar netinkamą vykdymą minėtų įstaigų ar įmonių vadovams ar kitiems jiems tolygiems asmenims surašyti administracinio nusižengimo protokolus. Pažymėtina, kad Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba neturi jokių įrankių taikyti teismo nuosprendžių nevykdymo teisinių pasekmių, todėl jai negali būti pavedama teismo nuosprendžių vykdymo funkcija, taip pat Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos veiklos tikslas nėra orientuotas į teismo nuosprendžių vykdymą, o išimtinai į vaiko teisių ir laisvių įgyvendinimą, gynimą ir apsaugą bei vaiko interesų užtikrinimą Lietuvos Respublikoje. Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 50 straipsnio 1 dalies 2 punkte numatyta, kad Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba gina ir užtikrina vaiko teises ir atstovauja vaiko teisėms ir teisėtiems interesams savivaldybių teritorijose visą parą. Priemonės, kuriomis Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba atlieka šią funkciją, yra įvardytos Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo III skirsnyje – šios priemonės numato aiškią Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos kompetenciją vertinti konkretaus vaiko situaciją, gavus pranešimą apie šio vaiko galimus vaiko teisių pažeidimus.

Pritariant Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2023 m. liepos 12 d. išvados Nr. XIVP-2991 2 punkte teikiamai pastabai, Įstatymo projektu Nr. 1 siūlomas teisinis reguliavimas galimai sukurtų prielaidas nepagrįstai sušvelninti baudžiamąją atsakomybę už jaunesnių negu šešiolikos metų asmenų tvirkinimą, nes pagal dabar galiojančias Baudžiamajame kodekse įtvirtintas nusikalstamų veikų kvalifikavimo ir bausmės skyrimo taisyklės asmens padarytos nusikalstamos veikos prieš kelis jaunesnius nei 16 metų asmenis būtų kvalifikuojamos atskirai ir bausmės skiriamos atskirai, todėl galutinė subendrinta bausmė galimai gali būti paskirta didesnė, nei Įstatymo projektu Nr. 1 siūloma numatyti

maksimali bausmė. Taip pat keltinos pagrįstos abejonės dėl naujų siūlomų požymių teisinio apibrėžtumo, kuris galimai nėra suderinamas su teisinio principo turinio reikalavimais.

Taip pat, pritariant Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2023 m. liepos 12 d. išvadoje Nr. XIVP-2991 pateiktai pastabai, siūloma tobulinti Įstatymo projektą Nr. 1, parengti ir kartu su Įstatymo projektu Nr. 1 pateikti Įstatymo projekto Nr. 1 ir atitinkamų 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/93/ES dėl kovos su seksualine prievarta prieš vaikus, jų seksualiniu išnaudojimu ir vaikų pornografija, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2004/68/TVR, nuostatų atitikties lentelę.

2. Pritarti Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 98(2) straipsniu įstatymo projekto Nr. XIVP-2993 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 3) ir Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 30 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2994 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 4; toliau kartu – Įstatymų projektai) tikslui, tačiau pasiūlyti Seimui šių projektų nesvarstyti, nes Vyriausybė parengė ir jau yra pateikusi derinti suinteresuotoms institucijoms Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 2, 30, 36, 36³ ir 50 straipsnio pakeitimo ir Įstatymo papildymo 36⁶ straipsniu ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 72 ir 589 straipsnių pakeitimo įstatymo projektus (toliau – Vyriausybės įstatymų projektai), kuriais siūlomos platesnės apimtys priemonės apsaugoti vaikus nuo nusikalstamų veikų ir seksualinio smurto ir įtvirtintas kitoks, nei siūloma Įstatymų projektais, kontrolės mechanizmas.

Vyriausybės įstatymų projektais siūloma įtvirtinti draudimą užsiimti profesine veikla ne tik asmenims, apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu pripažintiems kaltais už nusikaltimus žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, už vaiko išnaudojimą pornografijai, pelnymąsi iš vaiko prostitucijos, vaiko įtraukimą į prostituciją ar disponavimą pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, vaiko pirkimą arba pardavimą, taip pat už kitus tyčinius sunkius ar labai sunkius nusikaltimus ar už analogiškas veikas, numatytas kitų valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose, neatsižvelgiant į tai, ar teistumas yra išnykęs ar panaikintas, bet ir asmenims, padariusiems minėtas nusikalstamas veikas, bet atleistiems nuo baudžiamosios atsakomybės. Vyriausybės įstatymų projektais yra įtvirtinamas neteisėto darbo su vaikais prevencijos kodas – įrankis patikrinti, ar asmuo yra teistas už minėtas nusikalstamas veikas ar atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, numatoma pareiga darbdaviams, savanoriškos veiklos organizatoriams, taip pat juridiniams asmenims ar juridinio asmens statuso neturinčioms organizacijoms, pasitelkiančioms asmenį teikti paslaugas, neteisėto darbo su vaikais prevencijos kodą tikrinti reguliariai, tačiau ne rečiau kaip kartą per metus, taip pat numatoma daugiau subjektų, atsakingų už šių reikalavimų laikymosi kontrolę.

Vyriausybės įstatymų projektais taip pat siūloma numatyti administracinę atsakomybę už Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 30 straipsnio reikalavimų nesilaikymą, tačiau siūloma diferencijuoti atsakomybę pagal pažeidimo pavojingumą ir sukeltas pasekmes,

taip pat yra numatyta daugiau subjektų, galinčių surašyti administracinio nusižengimo protokolus.

Jei būtų priimtas sprendimas Įstatymų projektus svarstyti Seime, Įstatymo projekto Nr. 3 1 straipsnyje dėstomo Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 98² straipsnio 1 dalies sankcijoje administracinė atsakomybė siūloma traukti paslaugų gavėjus. Atsižvelgiant į tai, kad paslaugų gavėjų gali būti labai platus, į jį taip pat patektų tiek vaikų tėvai, įtėviai, tiek patys vaikai, siūlytina aiškiai apibrėžti paslaugų gavėjo sąvoką ir nurodyti, kokie subjektai patenka į paslaugos gavėjo sąvoką, numatant, kad vaiko tėvai, įtėviai ir vaikai į ją nepatenka.

Taip pat Įstatymo projekto Nr. 4 1 straipsnio 1 dalimi pildomo 30 straipsnio 3¹ dalyje siūlytina atsisakyti įgaliojimo Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministrui nustatyti atskirą darbo su vaikais laikymosi kontrolės tvarką, nes Valstybinė darbo inspekcija, atlikdama ūkio subjektų veiklos priežiūrą, vadovaujasi Valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 11 straipsnyje nustatyta inspektavimo tvarka ir Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo pagrindinėmis ūkio subjektų veiklos priežiūros nuostatomis.

Ministras Pirmininkas

Socialinės apsaugos ir darbo ministras